

Kulturværdiudvalgets Beretning for 1995

Indholdsfortegnelse

- [Resumé:](#)
- [Udvalgets arbejde i beretningsåret](#)
- [Forhåndsgennemgangen](#)
- [Individuelle ansøgninger](#)
- [EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande](#)
- [Udvalgets erhvervelser](#)
- [Jern- og middelalder våben](#)
- [Ludvig Holbergs eksemplar af Jacob Bidermans Utopia](#)
- [Regnskab for 1995](#)

Resumé:

Kulturværdiudvalget har i 1995 afholdt 5 møder.

Udvalget har forhåndsgennemgået 66 kataloger omfattende 78.000 katalognumre over antikviteter, malerier, bøger, breve, manuskripter m.m. og 67 individuelle ansøgninger. Udvalget har endvidere behandlet 50 ansøgninger om tilladelse til udførelse iflg. EU-forordningen nr. 3911 af 9. december 1992. Udvalget har i 1995 erhvervet 7 kulturgenstande.

[Til toppen](#)

Udvalgets arbejde i beretningsåret

Forhåndsgennemgangen

En betydelig del af Udvalgets arbejde har som tidligere været forhåndsgennemgangen af auktionskataloger. Der er truffet aftale med 6 auktionshuse om forhåndsgennemgang, en procedure, der i praksis tillige udføres for enkelte andre auktionshuse og bogantikvariater uden formel aftale. Arbejdet foretages af Udvalgets medlemmer og deres institutioner samt de tilknyttede netværksinstitutioner: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot, Kunstakademiets Bibliotek, Kunstindustrimuseet, Musikhistorisk Museum, Rosenborgsamlingen og Tøjhusmuseet. Fremgangsmåden i forbindelse med forhåndsgennemgangen er fastlagt i bekendtgørelsens § 9 og går ud på, at Udvalget før auktionen foretager en foreløbig gennemgang af kataloget og eventuelt en besigtigelse af visse genstande. Udvalgets forbehold angiver de genstande og værker, der kræves forelagt Udvalget, før tilladelse til udførsel kan gives. Hvis en ansøgning om udførseltilladelse afslås, skal Kulturværdiudvalget i medfør af lovens § 11 fremsætte et købstilbud, der svarer til hammerslagsprisen med tillæg af auktionsomkostninger og svarende til købers nettokøbspris. Forhåndsgennemgangen kan bevirke, at Udvalget indstiller til Kulturministeren at træffe beslutning i henhold til lovens dispensationsbestemmelser, jfr. § 2, stk.4. Katalognumre, for hvilke der ikke tages forbehold, kan omvendt frit udføres efter auktionen. I forbindelse med forhåndsgennemgangen har Kulturværdiudvalget taget

forbehold overfor 14 genstande og kunstværker. Af disse blev 2 trukket tilbage fra auktionen, 6 købt af danske købere. 6 blev erhvervet og overdraget til varig placering i Danmark:

Kat. nr.	Genstand	Findested
1996	Dansk middelalder stigbøjle	Fundet i nærheden af Ebeltoft.
1998	Dansk meget medtaget stridsøkse	Fundet i Borgergade, København
2000	Dansk økse ca. 7. årh	Mosefund, Hvedesegaard, Sjælland.
2002	Dansk celtformet økse af jern	Jordfund, Søborg Sø
2003	Dansk stridsøkse ca. 1400	Jordfund, Søborg Sø
2004	Dansk nyredolk ca. 1400	Jordfund, Lolland.

[Til toppen](#)

Individuelle ansøgninger

Det fremgår af lovens § 11, at Kulturværdiudvalget skal fremsætte et tilbud om erhvervelse af genstanden til markedsprisen, såfremt en ansøgning om udførselstilladelse afslås. Genstandens værdi fastsættes efter råd fra særligt sagkyndige. Som rådgivere for Udvalget er udpeget Foreningen af Auktionsledere i Danmark, Dansk Antikvitethandler Union, Den Danske Antikvarboghandlerforening og Kunst- og Antikvitethandlerringen. Udvalget har i 1995 modtaget 67 ansøgninger om individuelle udførselstilladelser af 132 kulturgenstande og har i tre tilfælde nægtet udførselstilladelse, forhandlingerne om to kulturværdier er endnu ikke afsluttet. En kulturgenstand er erhvervet og overdraget til varig placering i Danmark: Et bogværk - Jacob Biderman: Utopia

[Til toppen](#)

EU-forordningen om udførsel af kulturgenstande

Efter etableringen af det indre marked, hvor grænsekontrol som hovedregel bortfalder mellem EU-landene, er det dog besluttet, at de enkelte EU-landes nationale kulturbeskyttelsesregler fortsat er gældende. Etableringen af et indre marked har således intet ændret ved den danske kulturværdilov eller den praksis, der er gældende for loven. Det er fortsat denne lov, der regulerer, hvornår og under hvilke betingelser der kan nedlægges forbud mod udførsel fra Danmark af kulturgenstande til såvel EU-lande som lande udenfor EU. For at styrke de nationale beskyttelsesinteresser er der tillige skabt et fælles regelsæt, der skal hindre ulovlig udførsel af kulturgenstande ud over EUs fælles toldgrænser, der i henhold til Rådets Forordning nr. 3911 af 9. december 1992 trådte i kraft 1. april 1993. De nye regler om udførsel til lande uden for EU betyder, at der ved udførsel af bestemte kulturgenstande skal foreligge en udførselstilladelse, og at der i disse tilfælde skal anvendes en særlig europæisk ansøgningsformular. Ligesom det er det danske Kulturværdiudvalg, der administrerer den danske lov, er det nu også Udvalget, der administrerer det fælles EU-regelsæt for det danske område. Ansøgninger om udførsel af kulturgenstande til tredielande skal således også

fremsendes til Kulturværdiudvalget, der i hvert enkelt tilfælde træffer beslutning om udførselstilladelse. Der er visse forskelle i de to regelsæt med henblik på kategorier og værdigrænser, og ordningen indebærer, at der også skal søges om udførselstilladelse i en række tilfælde, hvor en tilladelse ikke er nødvendig efter den danske kulturværdilov. Kulturministeriet har i den forbindelse udsendt en vejledning, der bl.a. præciserer de områder, der er dækket af den nye ordning. Kulturværdiudvalget har modtaget 50 ansøgninger om udførsel i henhold til EF-forordningen; i langt de fleste tilfælde kommer de fra museer, der ønsker en midlertidig udførsel til udstillinger i udlandet.

[Til toppen](#)

Udvalgets erhvervelser

Jern- og middelalder våben

På Bruun Rasmussens Internationale Auktion 613 var der fra en samling udbudt et antal jordfundne våben -hovedsagelig økser og dolke - fra jernalder og middelalder med dansk proveniens. Almindeligvis vil denne type arkæologiske fund være underkastet Museumslovens danefæ-bestemmelser, men i det foreliggende tilfælde var det ikke muligt at efterspore finderne, og danefæ-bestemmelserne blev derfor ikke bragt i anvendelse. Udvalget fulgte Nationalmuseets indstilling om at nedlægge forbud mod eksport af 3 middelalderlige økser fundet i den udtørrede Søborg sø, 1 middelalderlig økse fundet i Borgergade i København, 1 dølleøkse fra jernalderen (7. årh.) fundet i Hvedesegård Mose på Sjælland, 2 såkaldte nyredolke fundet h.h.v. på Lolland og i København samt en middelalderlig stig-bøjle fra Æbelholt i Nordsjælland. Et enkelt af stykkerne blev på auktionen erhvervet af Københavns Bymuseum, medens de øvrige ikke opnåede vurderingsprisen og derfor blev trukket tilbage. Efterfølgende blev Udvalget anmodet om eksporttilladelse med henblik på samlingens afhændelse i udlandet. Udvalget opretholdt forbudet, men erhvervede efter forhandling den lille våbensamling for mindstebudsprisen. De fire økser, nyredolken og stigbøjlen blev overdraget til Nationalmuseet.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Ludvig Holbergs eksemplar af Jacob Bidermans Utopia

I efteråret 1995 dukkede et eksemplar af Jacob Bidermans Utopia i en udgave trykt i Dillingen 1691 op i en københavnsk antikvarboghandel. Bidermans bog, der udkom i flere udgaver i det 17. århundrede, har været en af inspirationskilderne til nogle af Ludvig Holbergs komedier, bl.a. Jeppe på Bjerget. Eksemplaret, der blev opdaget for få år siden og hidtil har været i privat eje, indeholder håndskrevne noter, sprogrejtelser, krydshenvisninger, danske oversættelser, tilføjelser og understregninger. Håndskriften er formentlig den samme som i et eksemplar af udgaven fra 1649, der i forvejen befinder sig i Det kongelige Bibliotek, men i hvert fald er der en tæt relation mellem de 2 eksemplarer. Efter fremkomsten af det første eksemplar omkring 1950 udspandt der sig en omfattende debat om, hvorvidt det var Holbergs skrift og eksemplar, og hvilken videnskabelig og kulturel betydning, dette

eksemplar kunne have. Uanset den uenighed, der har gjort sig gældende blandt forskere og litterater om, hvorvidt dette eksemplar - og den nyligt opdukkede - og tilskrifterne er Holbergs egne, har Kulturværdiudvalget lagt til grund, ikke mindst som følge af den skæbne, der overgik Holbergs bogsamling, at det var kulturelt af betydning at bevare eksemplarer i Danmark af værker, der har eller kan have tilhørt Holberg og måske har været led i hans arbejde og skabervirksomhed. Der blev derfor nedlagt udførselsforbud og udvalget erhvervede efterfølgende i henhold til lovens §11 eksemplaret, der blev overdraget til Det kongelige Bibliotek.

[Billede](#)

[Til toppen](#)

Regnskab for 1995

Fra finansåret 1994 er kumulativt overført 5.816.569 kr. til finansåret 1995. Sammen med finanslovsbevillingen på 3.000.000 kr. har Kulturværdiudvalget haft i alt 8.816.569 kr. til disposition i 1995. Udvalget har afholdt udgifter på tilsammen 368.955 kr. Den uforbrugte del af bevillingen er kumulativt overført til 1996.

Kulturværdiudvalget, den 1. marts 1996

[Til toppen](#)